

Government
of Canada

Gouvernement
du Canada

L'nu'k ta'n ketlamsitasultijik Policy Framework

Wjit Eltasik Ankaptasik aqq Regulatory Kisita'sultijik

L'nu'k ta'n teli-kjijitu'tij Policy Framework wjit koqowey ankaptasik aqq ta'n te's kisite'tasik

Ta'n weku'tasitew

1.0	Ta'n koqowey wesku'tasitew ewi'tasik.....	3
1.1	Wjit tela'sik ula Framework	3
1.2	Ta'n wesuwa'tasik wjit ula Framework.....	3
2.0	Kisite'tasik	4
3.0	L'nu'k Ta'n pema'tu'tij ta'n teli jijitu'tij koqowey	5
4.0	Indigenous Knowledge in the Acts.....	6
5.0	Ikana'tmk Principles.....	7
5.1	Kepmite'tasik l'nuwey aqq kina'masuti'muwow	7
5.2	Ikatasik aqq siawi toqa'lujik wjit L'nu'k.....	8
5.3	Ta'n wejiaq Ankite'tasik L'nuwey Kina'masuti.....	9
5.4	Kepmite'tasik ta'n me wesku'tasiknuk wjit l'nuwey kina'masuti.	10
5.5	Apoqnmasuti Tepiaq Maliko'mk weltesk wjit L'nuwey Kina'masuti	11
6.0	Mawa'tmk ta'n kisi-su'tm	11

1.0 Ta'n koqowey wesku'tasitew ewi'tasik

Kaplno'lowey wjit Kanata sa'q pemiaqip legislation Nipniku's 21, 2019 kutey [Impact Assessment Act](#), ula [Canadian Energy Regulator Act](#), ula [Fisheries Act](#) aqq ula [Canadian Navigable Waters Act](#) (kitk, ula tela'sik). Ula legislative pipuwa'sik nike' ta'n nuta'q l'nu'k ankaptmnew, ta'n tujiw ika'tasik, aqq elt piluwey koqowey, ta'n koqowey elukwasik ankaptasik aqq te's ta'n tujiw kisita'ulti'tij. Ula na tela'sik katu mu nuta'nuk ta'npasik tekn l'nu'k knuwa'tikenew ta'n kejitu'tij aqq elt wiaqtek ta'n kisa'toq pipanikesit ta'n l'nu'k kejitu'tij mu wen tliman wen koqowey kisna e'wasin wjit pasik ta'n tel-nuta'q.

1.1 Wjit tela'sik ula Framework

Wjit la tela'sik L'nu'k ta'n kejitu'tij Policy Framework wjit koqowey elukwasik ankaptasik aqq Ta'n te's kisite'tmi'tij (Framework) wjit apoqnk te's tla'sitew ula wi'katikn wjit tepkisa'sik ta'n tujiw l'nu'k kejitu'tij wjit koqowey tela'sik. Ula Framework ankaptik te's ankuwa'sik principles wjit ika'tmk lukwaqn wjit federal elukutijik ta'n tepkisa'sik wejiaq ta'n tla'sitew aqq ika'tew wjit wen elukwet aqq elukowajik wjit kisitn policies aqq apoqnmowan wen te's eyk aqq etlukwet wjit pantitekn telnuta'q koqowey. Na'n te'sikl principles ewikasikl ula Section 5.

Ula Ftanetwork kelusa'sik wjit ta'n tela'sik aqq teli nenut, aqq elt ankaptmin koqowey nuta'q wjit, aqq ta'n muyuwatk teli jijitoq wiaqa'lujik (elt ma'wt l'nu'k, Metis, aqq Inuit) aqq elt kutey kpte'n maqaikowey ankaptasik ta'n tujiw kesitasik. Ejikla'lujik ula Framework elt tlimata elukutijik wjit ankaptik koqowey kisi tlukutitaq. Ula ta'n tela'sik Framework aqq ta'n wi'katikn kisa'toq poqjiaqkn ta'n nuta'q dialogue ta'n wetaqne'wasik wjit l'nu'k teli jijitu'tij wejiaq, keknuwa'tikek aqq wutann ta'n teluwa'tijik wjit koqowey kisita'sij wjit msit wen. (Stanley Oliver, Inuk, Labrador).

1.2 Ta'n wesuwa'tasik wjit ula Framework.

Ula Framework ika'toq wjit federal eykik ika'toq wjit l'nu'k teli kjjitu'tij etekl wjit koqowey ankaptasik aqq kisite'tmi'tij wejiaq koqowey tela'sik ankaptasik wejiaq Kanata, Kanata Ta'n tel piswa'toq koqowey, Telteskawek Kanata, aqq wjit Mime'j wiket ta'n apoqnk tela'sik Fisheries aqq sitmuk Kanata.

Wjit me ajelk ankaptasik, ula Framework ankaptik wejiaq ta'n Te'sik Kisi ankaptasik elukowajik wjit Kanata, elt ta'n ika'tasik koqowey iliankaptitaq (i.e, ta'n tela'sik kisi ankaptasik) aqq msit aqq akaptasik wejiaq *Impact Assessment Act*. Ankaptasik Panels wejiaq *Impact Assessment Act* kisa'tew eliaq ankite'tmi'tij ula framework, aqq elt ta'n pasik teken federal wejiaq kisna elkukutijik koqowey tela'sik aqq keknuwa'tujik tlukutnew ta'n kejitu'tij ta'n tujiw ika'tu'tijek koqowey l'nu'k teli kjjitu'tij. Ula *Impact Assessment Act* ta'n kelo'tasik mu wejianuk section 82 aqq 83, ula provisions wesuwa'toq koqowey wejiaq federal maqamikow aqq kwijmuk Kanata muyuwatasik. Katu, ta'n tujiw framework ika'toq koqowey kutey l'nu'k kejitu'tij, mu teluwenuk eliaq federal telukutijik aqq elukowajik ta'n kisite'tmi'tij koqowey mu kisa'tu'tik federal maqamikem aqq kwikmuk Kanata wejiaq sections 82 aqq 83 ula *Impact Assessment Act*.

Kutey Ta'n Telteskek wen Kanata, ula Framework ika'toq ta'n kisite'tk wjit sapa'toq lukwaqn, wjit te's subsection 7(7) ula Kanata Navigable Waters act. Subsection 7(7) ika'toq peskunatek te'skl koqowey tela'sik ta'n lkana'toq wjit ta'n Tlteskitew nuta'q ankaptn, elt ma'wt l'nu'k ta'n ketitu'tij kisi ika'tasik, ta'n tujiw kisite'tmi'tij.

Ta'n koqowey Fisheries aqq Sitmuk Kanata, wjit Framework ta'n ika'toq ankite'tk ta'n koqowey elukwek, wesuwa'tasik kiswa koqowey teliaq wejiaq meme'j aqq mime'j wikultijik keleyujik, wejiaq *Fisheries Act*, wjit te's 34.1(1) ula Act. Subscetion 34.1 (1) ika'toq ukmuljin ta'n koqowey ikana'toq wjit Fisheries aqq Sitmuk nuta'q ankite'tasin, elt l'nu'k kejitu'tij ika'tasik, ta'n tujie kisite'tasik.

Ta'n wjit Canada Energy Regulator (CER), ula Framework ta'n ika'tew CER's elukwatoq ta'n tujiw koqowey ankaptasik aqq te's ansami ankatasik koqowey elukwasik, pemiaq aqq kaqi e'wasik wjit federally elukwatu'tij pipelines, power lines aqq qasqe'k koqowey wejiaq elukwasik. Ta'n newtukwa'lukwek panels wejiaq the *Canadian Energy Regulator Act* tliatew ankite'tasik ula Framework, aqq elt ta'n pasik teken federal wejiaq ta'n elukutijik kiswa ta'n kisa'tu'tij wjit L'nu'k teli-kjijitu'tij, ta'n tujiw ika'tasik nekmuk tela'sik wjit l'nu'k teli jijitu'tij.

Iknmwete'n te's Act ta'n etek aqq ika'tasik application, ta'n tujiw teli pijiaq ankite'tasik koqowey teli kjijitasik aqq newte' Act wjit piluway, katu ankaptasik ta'n tmk tla'sitew. Ta'n kisi piluwua'sitew teli tu'tij Framework teimujik principles wjit kelusa'sij wjit ula pemiaq nika' koqowey.

2.0 Kisite'tasik

Ula Kaplno'lowey wjit Kanata na ika'toq wjit apaji mawita'new l'nu'k ta'n te's kisi ilteskitew, wutan misoqo wutan aqq Kaplno'l-misoqo- Kaplno'l etekl, pasik ta'n ankaptasik koqowey teliasite'tasik, muyuwatasik, menaqaj telitutmu'ltijik, aqq toqita'jik.

Ankuko'mkewey teluwek siawa'sik Ankuko'mkl aqq Ta'n mesnuwaqtasik wjit L'nu'k aqq Kaplno'l Kanata. Muyuwatasik ankuko'mkewey, elt ikani-ankaptasik, ewikasikl mawkiljemkowe'l naqq ta'n nika' Ankuko'mkewey, nuta'q L'nu'k toqiwikultinew Kanata.

Ula Kaplno'l wjit Kanata e'wkl ta'n melkiknowa'toq aqq kisa'toq aqqpemiaq ta'n kisa'toq ta'n te's ta'n asite'tasik L'nu'k wjit Kanata ta'n ankaptasik aqq teli-asite'tasik wejiaq section 35 ula *Constitution Act, 1982*.

Ula [United Nations Declaration ula Rights wjit L'nu'k](#) (UN Declaration) aqq ula [Principles Muyuwatasik ula Kaplno'l wjit Kaplno'l Kanata telakumajik L'nu'k](#) (Principles) telimujik ta'n tela'sik Kaplno'l Kanata teli ankamajik ika'lujik ula Acts. Nekmuk elt ika'tu'tij ta'n wiaqa'lajik L'nu'k, elt ika'lajik L'nu'k teli kjijitu'tij provisions ula Act. Wiaqa'likik l'nu'k wjit ankite'tk L'nu'k ika'tuwan koqowey wjit ankaptmin aqq kiswa'sin wjit ika'tn aqq siawi lukwatn kelu'k aqq wela'sik ta'n tela'matijik Kaplno'l wjit Kanata aqq L'nu'k. L'nu'k ta'n kejitu'tij kisa'toq, aqq siawi lukwatn, wela'sik koqowey maqamikowey, te's kaqi'sk, aqq piluway tela'sik pemiaq Kanata.

Ta'n tujiw 2021, Kanata *United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples Act* (UN Declaration Act) mesink weleyuti aqq pekisink ki'kaju. Ula legislation ika'toq awtiteluwek etek wjit Kaplno'lowey Kanata aqq L'nu'k lukwatnew wjit toqwa'tnew UN Declaration wjit sa'q wla'sin koqowey, nijkikn, aqq wjit wla'sin koqowey. Wjit koqowey ula legislation net wjit "ankaptn Declaration wjit universal international human rights instrument wjit wi'katikn Kanata Tplutaqn, aqq ika'tn framework wjit Kaplno'l apaja'tasik wjit Declaration." Ula UN Declaration Act pekisitoq ula Kaplno'l wjit Kanata nuta'q, pipanikesin aqq wiaqa'lsin wjit L'nu'k, suwa'tn ta'n pemiaq nuta'q ankaptn tplutaqn wjit Kanata ula Declaration.

Ula UN Declaration etekl 24 ta'n eykik preambular provisions, elt ma'wt nemitasik " muyuwatmi'tij wjit L'nu'k ta'n ketmasitasultijik, wetapeksit aqq koqowey pema'toq ta'n kisa'toq siawa'sik aqq elt kisa'toq aqq menaqaj ilsutew ula maqamikow". Ula UN Declaration elt etekl 46 Article aqq ta'n tujiw UN Declaration nuta'q kitasin aqq nestmin msit, ta'n wije'wk ula wi'katikn kutey nuta'q wjit ula Framework:

- Wi'katikn 31 (1). L'nu'k asite'tasultijik ankuko'mkewey toqo siawa'tn, tla'tn, apoqnmn aqq kisa'tn ta'n teli tlamsitk, Wetapeksit kijjitrn koqowey aqq ta'n tela'tikemk wjit koqowey teli kinu'tmuksin, aqq elt ta'n tujiw etawaqtman wjit maqamikowey, technologies aqq ta'n kekinu'tmuksin, ma'wt majuinu'k aqq ta'n wejiaq koqowey e'wmin, saqliaqewe'l, pisun, aqq ta'n teli jijitu'n wjit koqowey tley fauna aqq flora, aqq koqowey ta'n teua'timk, ewi'kikemk, kisitmin, tu'wamk aqq ta'n tu'atimk koqowey ta'n kisi kinu'tmuksin aqq ta'n nemitu'n aqq amali amalkaltijik. Nekmuk elt ala'tu'tij ta'n asite'tasit wjit , naqa'tn, ikatmin aqq kisa'tn wjit tla'sin maqamikow wjit ta'n ketlamsitmi'tij, ta'n wetapeksit, aqq ta'n wetapeksit wije'wk pema'toq tela'tiket.
- Wi'katikn 31 (2). Ta'n elt wiaqpultijik L'nu'k, States nuta'q tekn ta'n ankaptasik aqq ikatasik wjit asite'tasin tlukutinew ula tlukutinew.
- Wi'katikn 43. Ula ta'n teli asite'tasultijik siawa'tnew pasik kijka' wjit mimajin, muyuwaluksin aqq wlein wjit l'nu'k ula uksitqamu.

Ta'n wejiaq Free, Prior and Informed Consent (FPIC) we'jitasik ta'n pukwelk wi'katikn wejiaq UN Declaration. FPIC wetnapukwatn ta'n kelu'k asite'tasik ta'n wela'sik aqq wejiaq koqowey ika'lsin wjit L'nu'k ta'n tujiw kisi'tasultijik piluwa'sikn koqowey, wutann aqq maqaikem. FPIC na fundamentally wjit mawi lukwen, aqq elien wjit mesnmin consensus. Ula UN Declaration Acts Framework menuweket ta'n kisi jiatew Kaplno'lowey Kanata wjit kisitn, kitk wjit L'nu'k, talkis FPIC nuta'q ankaptasin ta'n teluwa'tijik aqq ika'tnew pilu'tekl koqowey ta'n ewikasik. Ta'n kelnmin nuta'q wjit Acts wjit ankite'tkmin L'nu'k ta'n teli jijitu'tij aqq wesuwa'tu'n pipanikesik wejiaq L'nu'k kutey ta'n talkis l'nu'k kejitu'tij ika'tasik, ta'n nuta'q wjit muyuwatasik ula nuta'q wjit UN Declaration.

Ula 2018, Kanata amko'tkip Principles weskaqelmi'tij Kaplno'l Kanata telakumajik L'nu'k ta'n wejita'jik section 35 wjit *Constitution Act*, 1982, wejiaq UN Declaration, aqq telimujik wejiaq *Truth and Reconciliation Commission Calls to Action* (2015), aqq telukwek Royal Commission wjit L'nu'k (1996). Ankaptu'tij ta'n siawa'sik wjit kelu'k teli tlamsitmi'tij, wjit Tplutaqn, democracy, newte' tla'sin, mu-piluo'tasin, aqq kepmite'tman majuinu'k teli asite'tasultijik tlukwen ta'n keknuwe'k. Ula Principle ela'lujik federal elukutijik aqq lukwaqn wejuwa'sik Kaplno'l ta'n ika'toq wjit apaji ika'tasik wutann misoqo-wutann aqq Kaplno'l-misoqo- Kaplno'l wjit ta'n telakutk, elt ika'tasik ula L'nu'k telijijitasik provisions wjit Acts.

3.0 L'nu'k Ta'n pema'tu'tij ta'n teli jijitu'tij koqowey

Mu etenuk ta'n pasik wen mekenut wjit teluwek L'nuwit telijijitoq. Klusuwaqn teluwek pukwelk ta'n system etek ta'n piltu'tek ta'n wetapeksit, tli'suti, tel ketlamsitasij, aqq usikamu teli ankaptik wjit l'nu'k. L'nu'k teli jijitu'tij ta'n ki's etek wjit L'nu'k asite'tasik, political, aqq Kaplno'l tela'sik. L'nu'k, Inuit aqq Metis wesku'to'tij pilu'tek kina'masuti ta'n kitk wesku'tu'tij newte' koqowey telte'tmi'tij. Piluwe'l ta'n etekl klusuwaqn wjit L'nu'k kina'masuti wiaqtek ta'n sa'q pema'tasik kina'masuti, ecological kina'masuti, L'nuwey kina'masuti, Metis kina'masuti, aqq Inuit Qaujimagatuqangit.

L'nu'k kina'masuti na wutan kutey aqq ika'tasik-kutey, wenaqa'sik wejiaq l'nuwey telakutmi'tij wjit ta'n tley aqq territory na'tami keskmtnaqaq newtipunkekl. Ta'n tujiw nestasik na mawa'tasik ta'n eliaq wutann ta'n teli tlamsitasultijik, ekina'mujik, telakutmultijik, mawio'mi'l, aknutman aqq koqowey teluwejik kisi tla'sitew. Na cumulative aqq dynamic, eltasik ta'n koqowey kisi tla'sik wjit ta'n nutko'lti'tijek, telimujik ta'n nike' eymu'tijik, aqq wela'sik ta'n ewikasik contemporary society. L'nu'k kina'masuti teli ankaptasik aqq wesuwa'tasik kutey ulka protocols aqq tela'tasik te's newte' Nation kisna wutann.

L'nu'k kejitu'tij ta'n system diverse, mimajik ta'n kejitu'tij ta'n nuta'q ankite'tminew te's msit naskwa'tnew piluwey kina'masuti, aqq elt tkpe'sn wejiaqnn maqamikoqwey kinama'masuti. Kijjaqamijl, mawio'mi, reciprocity, ta'n telakutk wjit aqq ta'nnuta'q tla'tiken wjit uksitkamu na wiaqtek wjit L'nuwey kina'masuti. L'nuwey kina'masuti mu kaqainuk teli ew'asik wjit maqamikow-ewasin, mu na koqowey ewikasinuk, aqq mu wejianuk sa'q koqowey (kutey klusuwaqn kina'masuti jiptuk teluwek). L'nuwey kina'masuti jiptuk teluwek pilu'tek wjit e'pijik, majuinu ta'n milakutk, Tapusijik-Kijjaqamijik majuinu, majuinu ta'n piluwite'k sexual orientation, ta'n tewije'k, socioeconomic class kisna malie'win kisna moqo. L'nuwey kina'masuti kelnik na teliankamut wejiaq nekm wutann.

L'uwey kina'mauti na systematic ta'n ankite'tew ika'tasik wjit phenomena pemiaq biological, physical, ketlamsitasik, aqq ta'n jijaqamij teli-pmiaq. Ula wiaqtek ta'n koqowey teluwek wejipmiaq kutukwayu aqq pekije'k koqowey tela'sik aqq pukwlek aqq pukwelkl wejiaq kisi ankaptasikl, kina'masuti, aqq ta'n kisi tla'taqatijik. Ki's kisitasik me' atelkl aqq nike' poqjiaq ta'n mimajuwaqn tela'sik, elt ta'n kina'masuti nuta'q kiskuk aqq me' kne'k tla'sin, aqq liatew ki'l aqq knijink aqq wunijanua (Inuit Circumpolar Council 2012)

Kanata colonial ta'n sa'q aqq nike' siawa'sik pema'tu'tij wjit system metuwe'k ala'toq ta'n kepmit'e'tasik wjit ta'n kisi-tla'tika'tijik wjit l'nu'k siawa'tn aqq l'tn nekmuk kina'masuti ta'n pmiatew. Kutey ula, ta'n Kaqisu'tasik ta'n kaqiaqip Keknuwa'tikek wjit Teliq aqq Apaji Mawa'lujik wjit Kanata teluwek "wjit pemiaq newtipunkekl newtiska'q, wetnu'kwalsultijik Kanata L'nuwey policy na ketu' jikla'lusni'k l'nu'k Kaplno'laq; aqq mu menuweke'tiksip lukwatnew ankuko'kewey; jikla'tnew elt Ankuko'kewe'l; aqq ta'n teli pijiaq assimilation, mita l'nu'k na eykik wjit ta'n tplutaqn, social, kina'masuti, teli tlamsitasij, aqq racial piskwa'q Kanata". L'nu'k na mu kisi tepkisa'lukik wjit kina'masuti, aqq iknmujik colonial ki's kasi'sk wjit tepkisa'lunew l'nu'k wjit kina'masuti'muwow, wutann na wesuwa'tasik kaqi'sk wjit apaja'tasin tli'suti'muwow aqq wjit L'nuwey kina'masuti teli pma'tasik.

4.0 Indigenous Knowledge in the Acts

Ula Kaplno'l wjit Kanata ankaptik l'nu'k ta'n kejitu'tij koqowey kisa'toq federal ta'n kisite'tk eltoq aqq emlkiknuwa'toq lukwaqn ankaptasik aqq ta'n te's kisite'tasik. Kutey, L'nuwey kinamasuti apoqnk federal ta'n kisa'toq weskunmin me' nestmin wjit l'nuwey teliankaptasik koqowey, l'nuwey wetapeksin, sa'q aqq nike' ta'n telikiskik uksitkamu, aqq social, wlo'ti aqq econmic tela'sik wjit l'nu'k aqq ta'n ula kisi klutew koqowey piluwa'sik. L'nuwey kina'masuti tela'sik aqq tk'sn maqamikowiktuk kina'masuti na te's naskwa'tasik teli suwa'tasik tandom kisna interwoven wjit kisa'toq ula naji wla'sin ta'n tla'sitew. Federal ta'n elukutijik nuta'q lukwatnew ta'n te'sk etek, kina'masuti, ta'n telakutmi'tij aqq ta'n kina'masuti wjit wutann ika'tasik ula koqowey.

Wejiaq ula *Impact Assessment Act*, the *Canadian Energy Regulator Act*, the *Canadian Navigable Waters Act*, aqq ta'n kutey asite'tasik kisite'tasik wejiaq ula mime'j aqq mime'jk ta'n wikultijik amko'tmi'tij wjit kisa'toq kisite'tmi'tij wejiaq *Fisheries Act* L'nuwey kina'masuti buta'q ankite'tmin, ta'n tujiw ika'tmk, aqq elt koqowey kisa'tasik ankaptmink aqq menaqaj kisite'tmin. Ula Act nuta'q ta'n:

1. L'nuwey kina'masuti nuta'q ankaptasin, ta'n koqowey kisite'tasik kisna teliaq ta'n tujiw ika'tasik;

2. L'nuwey kina'masuti nuta'q tla'sin ta'n ma kisi alisku'tmuk wen ta'n tujiw ika'tasik welkwaja'takn;
3. L'nuwey kina'masuti nuta'q ikatasin wejiaq mu asite'tasinuk elta'sin ta'n tujiw ika'tasik welkwaja'taqn aqq elt ta'n nuta'q newte' tlo'tasin aqq ta'n te's skmtuk tela'sik tplutaqn kisna e'wasik wjit tplutaqn pemiaq; aqq
4. Te's mu wesku'tmu'n L'nuwey kina'asuti ika'tasik wjit wla'sin wjit teliaq newte' tlo'tasin kisna skmtuk tla'sin justice, federal lukowinu'k nuta'q pipanimaan ta'n koqowey kelnmij'kejitu'tij, kisin wutann ta'n ika'tu'tij L'nuwey kina'masu aq majuinu kisna ta' elukutijik ta'n ika'tasik wesku'tasin wejiaq ta'n L'nu'k kina'masuti wesku'tasitew, aqq ika'taq ta'n te'sik nuta'q wesku'tasin.

Wjit wliman ula ta'n nemitu'tij Act kutey l'nuwey kina'amasuti ika'tasik wl'asin, ula tekn *Access to Information Act* na siawa'tasik. Katu tela'sik, L'nu'k kina'masuti ika'tasik wl'lasin wejiaq Act na ikatasik wejiaq kisi-suwa'tasik koqowey pasik pipanikesin.

Wjit koqowey ankaptasik aqq te's kista'sultijik, L'nu'k nuta'q naskwa'tnew kina'masuti ta' pkwelkl aqq elt kutey pemi asik, ksnnta'n tujiw pemi piankikesultij.

5.0 Ikana'tmk Principles

Ula nika' ewikasik ula na'n principles, ta'n ika'tal federal elukwatmi'tij wjit kisa'toq Ankaptasik elukowa'tijik Kaplno'lal, ula Kanata ta'n kisa'toq wela'sik, na mime'jk aqq mime'j ta'n wikultijik apoqnmasuti elukwatmi'tij Fisheries aqq Apaqt Kanata aqq ta'n Teltekemk awti Kanata (ula federal elukutijik aqq lukowinu'k), ta'n tujiw ika'tu'n L'nuwey kina'masuti provisions ula Act.

5.1 Kepmite'tasik l'nuwey aqq kina'masuti'muwow

Ula federal ta'n elukutijik aqq lukowinu'k se'k elukowa'tijik nemitu'tij ta'n l'nu'k kisa'toq ta'n nestik ula kisi tla'tew ula koqowey kisa'tasik, aqq kisa'toq weltek naouwikasik, kisu'tij koqowey, koqowey pemiaq, decommissioning ta'n kisa'tasik, melkiknowa'tasik mitigation aqq ta'n apoqnmujik te'sik, aqq me' ap jel kisi ankaptasik koqowey teliaq. L'nuwey kina'masuti ta'n ika'toq, katu, kisa'toq keknuwe'k wjit wela'sik ta'n tela'sik koqowey wjit ankaptasik aqq menaqaj kisita'sultijik, elt maw't wjit koqowey sapa'sin.

Ula federal telukutijik aqq lukowinu'k nemitu'tij l'nu'k nuta'q ika'tnew ta'n l'nu'k jiptuk kisi ika'taq koqowey aqq ta'n tla'sin ta'n kaplno'l tela'sik wjit ta'n teli kjiitjasik kina'masuti. Ula teliaq aqq ta'n menuweke'tij tla'sikn na pukwelkl kisi juku'watal (e.g. wi'katikn menaqaj ewikasik, menaqaj telumujik, kisna mawio'lmiktuk). Ta'n kisa'toq ula Framework mu nuta'nuk piluwey ika'tm kisna piluwey L'nu'k tela'lujik kisna teliasite'tmujik. Alsumsit L'nu wjit kisita'sin wjit iknmwetn ta'n koqowey kisikinu'tmut wjit federal elukowajik aqq lukowinu'k. Ta'n teli'sij L'nu na nuta'q ankite'tmin tujiw nestmin l'nuwe'kati aqq wutann-ta'n tela'sik telimujik kito'qitek l'nuwey kina'masuti tela'sik aqq koqowey menuwaqtasik tla'sin; wjit kinu'tmasin wjit koqowey kisi tla'sin wjit kisita'sultijik; aqq knuwa'tuwan ta'n tela'sik.

Ula wije'tik teluwek ewi'kik ta'n federal elukutijik ika'taq ula principle ta'n tujiw ika'tu'tij l'nuwey kina'masuti provisions ula Act.

- Ukjineste'n ula ewikasik wjit L'nu'k aqq Ankuko'mkewey wjit L'nu'k, Inuit aqq Metis ika'tasik SEction 35 wjit *Constitution Act, 1982*, aqq ika'toq ula nestasin ta'n tujiw elukwatmin wjit L'nu'k.

- Kepmite'te'n ta'n pikwelk koqowey ketu' tlukutijik, ikana'tasik aqq koqowey L'nu'k, Inuit aqq Metis.
- L'nu'k na la'lultaq wjit nestmin ula ewikasik aqq ta'n teluwek wjit ta'n pasik koqowey L'nuwey kina'masuti ta'n ika'tu'tij.
- Ta'n tujiw nemi'tij l'nu'k na kepmite'tasijik wjit Kaplno'l ika'laj, koqowey menuwekej, mawio'mi'l aqq tela'sik, aqq elt l'nuwey kina'masuti ika'tasik. Na anakptik wjit Kaplno'l Kanata ta'n etekl ankuko'kewey aqq ta'n nike' l'nu'k aqq wutann ika'toq ula kisi mawa'tu'tij l'nuwey kina'masuti, ula na kespmite'sik.
- L'nu'k ankaptitaq ta'n tela'tmk tuijiw tali mawte'mi'tij l'nuwey kina'masuti, wjit ta'n mawta'sik aqq ikaq, aqq ta'n l'nuwey kina'asuti, tlia mu ika'taasinuk ta'n welte'tk, jiptuk kinuwa'tasitew.
- L'nu'k, Inuit aqq Metis kina'masuti kelnik aqq ankaptik aqq kepmite'tk wjit koqowey kisi tlukwet.

5.2 Iktasik aqq siawi toqa'lujik wjit L'nu'k

Ula federal elukutijik aqq lukowinu'k nemitu'tij ta'n kisu'tij pekije'k eymu'tijik wjit l'nu'k wejiaq ta'n kepmite'tk aqq ketlamsitk, aqq elukwatw mawilukutinew l'nu'k, nuta'q wjit pasma'timk maqamikow lukwaqn wjit knuwa'tuwan, nestmin, aqq eltimk l'nuwey kinamasuti wjit kisitasik ankaptmi'tij aqq te's koqowey kisite'tmi'tij.

Te's naqsa'sik teli wiaqa'tu'tij na kepmite'tasik elita'suwatk-kisitasik wjit apoqnmakun ta'n naji wela'sik koqowey l'nu'k klusuwaqn aqq ta'n telte'tk wjit kisa'toq kowoey ankaptasik aqq menaqaj teli pmiaq. **(Manitoba Métis Federation)**

Ta'n tepaqtek nestmink wjit, aqq kepmite'tasik, ula ketlamsitasik ewikasik aqq elt l'nuwey¹ ankuko'mkewey nuta'q wjit tepaqtekn ankite'tasik L'nuwey kina'masuti. Ula na te's wesuwa'tasik pemiaq ta'n telakutmi'tij aqq dialogue ta'n l'nu'k aqq wutannm, aqq mu tepkisa'tasinuk.

Ula wije'tik teluwek ewi'kik ta'n federal elukutijik ika'taq ula principle ta'n tujiw ika'tu'tij l'nuwey kina'masuti provisions ula Act.

- Tlowistu tmk l'nu'k wjit koqowey etek kisi kinuwa'tiketis l'nu'k kinamasuti'muwow wjit koqowey elukwasik ankaptu'tij aqq te's kisite'tmi'tij, aqq ika'tnew koqowey wjit ika'tasik project aqq app etek apoqnmujik suliewey-iktuk.
- Knuwa'tu l'nu'k ta'n tela'sik aqq wjit policies etekl wjit koqowey tlukutitaq aqq kisa'matulti'tij wjit ika'tn ta'n elukutijik ta'n ewikasik.
- Tekweywatis te's nutkwein L'nu'k wjit wela'sin aqq siawa'sin tli'suti wjit L'nu'k kina'masuti'muwow wjit ankaptasin, ta'n pasik ketu'tla'sik wjit ankaptasin aqq wjit ewikasik L'nuwey kina'masuti. Ula teluwek na mawi nuta'q wjit l'nu'k wjit kisite'tminew koqowey aqq tali iknmwetaq ta'n kisi kina'masuji aqq ta'n nuta'q federal elukutijik kepmite'tminew ta'n ika'toq provision wejiaq Act.
- Ankapte'n pasik l'nu'k kina'masuti kelni'tij, aqq wetapeksit aqq wutann ika'tasik wjit knuwa'tiken nekmuk l'nuwey teli jijitasik kepmite'tasik aqq ika'toq ta'n weje'ntew ankite'tasik.

¹Ula ew'asik la klusuwaqm "L'nuwey ankoko'mkewey" kisi tluwetis "L'nu Ankuko'mkeweym".

- Keptmete'te'n ankuko'mkewey wjit L'nu'k siawiklo'tminew, tluwen tela'sik, kelo'tmink, aqq kisa'toql'nuwey kina'masuti. Etekl ta'n koqowey e'wasik wjit L'nu'k aqq ta'n ikana'tu'tij nut'aq nestasin aqq ika'tasin ta'n nuta'q. Kutey l'nu'k principle alsutk, teluwet tela'sik, aqq alsutk (OCAP®), Msit ta'n tela'sik kwiluwasic kiswa ta'n teli menuweke'tij.
- Ta'n koqowey wiaqtek l'nuwey kina'masuti wjit ankaptasin aqq te's kaqi'sk kiswa'sij wiaqtek klusuwaqn l'nu'k e'pijik, nutko'ltijik, kisiku'k, gender diverse aqq tapu'kl ukjijiamijk.

5.3 Ta'n wejiaq Ankite'tasik L'nuwey Kina'masuti

L'nuey kina'masuti kisa'toq ula nestasik wjit ta'n kisa'toq ula koqowey elukwasik ankite'tmnew kisi ml'kinowa'sin aqq apoqnmuan te'sik etek, apoqnmn el'tu'n koqowey kutey, aqq ika'lsin me' ta'n pekije'k kisi ankaptitis ta'n koqowey tla'sik. Tapu'kl-nemitu'n aqq ta'n tett etek ew'asik ta'n ela'tmk wjit pekisitoq l'nuey kina'masuti tela'sik aqq kt'sn kina'masuti wejiaq wjit kisa'toq wel-nestasiq ula koqowey ta'n tla'sitew. Wel-nmitasik ta'n eliaq, tela'sik aqq policies wjit ta'n kejitu'tij ankite'tasik wjit l'nuey kina'masuti, kisa'tasik wjit newte' ne'w te'skl elukutijik kiswa lukowinu'k, nuta'q apoqnmn wjit ankaptasik kiswa ke's kiswa'sulti'tij.

Ula wije'tik teluwek ewi'kik ta'n federal elukutijik ika'taq ula principle ta'n tujiw ika'tu'tij l'nuwey kina'masuti provisions ula Act.

- Te's ika'tasik l'nuey kina'masuti, L'nu'k aqq wutann kiswa'tew ta'n ika'toq aqq, ta'n tujiw kenuwe'k, ta'n ankaptetew l'nuey kina'masuti aqq ta'n asite'tasik wiaqtekn l'nuey kina'masuti wjit koqowey kiswa'tasik aqq ta'n kiswa'matultijik suwa'tnew.
- Ta'n tujiw l'nu'k kina'masuti ika'toq wjit koqowey elukwasik tujiw ankaptasik aqq te's kiswa'tmitij ankite'tasin aqq ma kisi jila'tu'tik.
- Wjit koqowey kiswa'tn tepaqtek aqq keptmite'tmin wjit l'nu'k kina'masuti, federal ta'n elukowajik wiaqultitaq wjit l'nu'k aqq knuwa'taq ta'n telakis l'nu'k kina'masuti nestasin. Kutey, ta'n tujiw l'nu'k kina'masuti iknmwetoq ta'n koqowey pemiaq welteskatimk, federal ta'n eymu'tijik na tluwetaq koqowey wesku'tasik wjit ula l'nu'k wejita'jik.
- Ta'n kisi tla'sitew teli pijiaq aqq ta'n menuweke'tij wjit federal elukutijik aqq lukowinu'k, wjit legislation aqq te's koqowey nuta'q, apoqnmultaq ta'n ankite'tmin wjit l'nu'k kina'masuti; kutey, keptmite'tmin kina'masuti ika'tu'n l'nuwey tli'suti aqq ewi'kmin ma'wt, elien wutann, aqq kelusa'sin ta'n tujiw wutann koqowey nuta'j.
- L'nuwey kina'masuti nuta'q nesktasin aqq ankite'tmin ta'n ewikasik wejiaq ta'n wetapeksin kiswa wutann. Ula wiaqtek ta'n ankite'tasik ula kina'masuti wjit pasik ta'n koqowey ika'tasik. L'nu'

Ta'n keptmite'tasik wjit IK elukwasik ankaptasik aqq te's kiswa'sultijik ma kisi asiskmi'tik. Ik ik'atoq holistic aqq me' nuanced nestimk koqowey kisa'toq; apoqnk koqowey kiswa'toq aqq eltoq; melkiknowa'toq mitigation aqq apoqnmn wjit ta'n etlqatk ankaptasik; kisa'toq koqowey me' ankaptasin; apoqnk l'nuwey wjit ankuko'mkey, maqaikow, koqowey etek kisi e'wtis, aqq ta'n wetapekin ekinu'tmiasin; aqq, me'. Katu, mu etenuk ta'n eliaq wjit Crown kisi pisetew wjit ankaptasin, keptmite'tasikl ankuko'mkewe'l, kiswa ika'tn United Nations Declaration wjit rights Indigenous Rights (UNDRIP) mu tekn mimaiik. kelu'k. aqa kenmite'tasik

kina'masuti'muwow ma e'wasinuk wjit ta'n tujiw kisite'tmi'tij ta'n tujiw mu pipanikesik aqq ta'n tujiw tlimuj ta'n kelnmij kina'masuti.

- Kitk L'nu'k kinamasuti'muwow, elt ta'n tli'suti kejitoq, aqq tk'sn maqamikoqwey kina'masuti na kitk kesite'tasikl. Ta'n tujiw ankite'tmin piluwey kina'masuti tela'sik, elt tk'sn maqamikowey kina'masuti, ta'n wejiaq l'nuwey kinamasuti siawa'sitew.
- Tlowistu l'nu'k wjit ta'n tela'sik ula koqowey ankaptasik kisna te'sk koqowey kisite'tmi'tij aqq ma'wt ta'n tela'sik l'nuwey kina'masuti ta'n ankite'tasik.

5.4 Kepmite'tasik ta'n me wesku'tasiknuk wjit l'nuwey kina'masuti.

Ula federal Kaplno'l elukutijik aqq lukowinu'k na nuta'q wjit apoqnmn koqowey mu menuweke'tik wen kijitn l'nuwey kina'masuti wejiaq koqowey wesku'tasik wjit kesite'tasikewe'l act. Ika'tmk wjit te's newte' Act wjit apoqnmn wen mu se'a'sin l'nuwey kina'masuti wejiaq ta'n koqowey wen tluwej mu wen menuwekek kijitn kutey legislation koqowey, ma'wt koqowey newte' teleyut aqq koqowey tela'sik wjit tplutaqn kisna e'wmin koqowey Tplutaqn weku'tasikl. Kutey, Newte' tela'tasik na teluwek l'nu'k aqq lukowinu'mk jiptuk kisi wiaqpitaaq, wjit kijitn koqowey teluwek ta'n kisite'tmi'tij ta'n tujie elitasuatmi'tij wjit kisita'sultinew, aqq kisi iknmuten klusa'sin wjit ula koqowey. L'nuey kina'masuti ika'tasik ta'n kejitu'tij wejiaq ula Acts na ekila'tasik wejiaq ta'n wesku'tasikip wejiaq ta'n *Access to Information Act*.

Ula federal ta'n elukutijik aqq lukowinu'k kisa'tu'tij nuta'q ika'tnew ta'n pipanikesik-wjit teliaq wjit kisa'toq mu menuwaqtasinuk koqowey wesku'tasik wjit l'nuey kina'masuti. Ula federal ta'n wejiaq lukwaqn aqq lukowinu'k ankaptmi'tij ta'n l'nu'k aqq wutann ankamtminew koqowey ikanmwetasik wjit kisi ika'mujik, aqq koqowey etek ta'n kina'masuti nuta'q ika'tasin wjit wla'sin. Nekmuk elt na nmitaq ta'n koqowey tela'sik wjit kisa'toq mu wesu'tasinuk wjit l'nuey kina'masuti aqq ankaptasik ta'n pipanikesik nuta'q tuwa'tasin aqq mu pasik tla'sin.

Ula wije'tik teluwek ewi'kik ta'n federal elukutijik ika'taq ula principle ta'n tujiw ika'tu'tij l'nuwey kina'masuti provisions ula Act.

- Tmk je l'nuey kina'masuti keknuwa'tasik, federal ta'n elukutijik na menaqaj knuwa'tiketew wjit koqowey kisi tla'sitew wejiaq Acts ta'n L'nu'k kina'masuti ika'toq wjit kejitu'tij nuta'q wesku'tasin.
- Fedeaal ta'n elukutijik kisna lukowinu'k wesku'taq wjit l'nu'k kisna wutann ta'n tla'taq ula kejitu'tij nuta'q klo'tminew aqq elt ta'n tett eliaq aqq kelo'tasik.
- Ta'n tujiw nestmin ula kisi wesku'tasik katu pasik ula Act aqq ta'n tela'tmk l'nuey kina'masuti ika'tasik ta'n kejitu'tij maskqa'tasik, l'uey aqq wutann ankatitaq wjit knuwa'tikenew wjit kina'masuti, aqq koqowey etek ula kina'masuti ika'toq wjit kijitn.
- Ta'n tett L'nu'k kina'masuti nut'aq ika'tasin wjit msit wen nmitn registry, l'nuey kina'masuti nuta'q ankaptasin ta'n mu msit wen kisi nmituk aqq mu etenuk ula wjit msit wen registry.

5.5 Apoqnmastu Tepiaq Maliko'mk weltesk wjit L'nuey Kina'masuti

Ula federal elukutijik aqq lukowinu'k ankaptmi'tij nuta'qn wjit apoqnmuanew l'nu'k el'tu'tij te'sik wjit kisi lien ajakaptmin koqowey kisa'tasik aqq ta'n kisite'tmi'tij. L'nu'k aqq wutan jiptuk nuta'tew wunaqa'sin wjit sa'q ta'n apoqnmij'apaja'tu'tij, mawta'sik, amko'tasik, aqq apoqnmij' L'muey Kina'masuti. Etek elt nuta'q wenaqa'sik wjit federal ta'n elukowajik wjit menaqaj wiaqa'lsin wjit L'nu'k kina'masuti'muwow.

Ula federal ta'n elukutijik aqq lukowi'ni'k kejitu'tij ta'n l'nu'k nuta'tij te'sik aqq koqowey etek wjit mawte'min aqq ikana'tn l'nuey kina'masuti, elt mimjuinu'k koqowey etek wjit kina'masutis, kina'masuti, ekinu'tmuksin, kwilimn koqowey, kasiwi'kmin koqowey, koqowey etl amko'tmin aqq ikana'tu'n, wjit piluwey koqowey teliaq. Apoqnmajik l'nu'k aqq wutann ula wjit wela'sik ta'n l'nu'k kisi lukwataq koqowey ankaptasik aqq kisite'tmi'tij aqq ika'tu'tij l'nuey kina'masuti wjit ankite'tminew ula teli pijiaq.

Ula wije'tik teluwek ewi'kik ta'n federal elukutijik ika'taq ula principle ta'n tujiw ika'tu'tij l'nuey kina'masuti provisions ula Act.

- Ta'n tujiw apankitasik piluwey koqowey ma etekl wjit apoqnmuksin ula wejiaq L'nuey ta'n elukwatu'tij aqq kisita'sultijik, kistetew aqq ika'tew amkmayu.
- Ta'n tujiw l'nu'k teluwejik nuta'tij tepiaq wjit l'nuwe'kati'muwow kisna wutann wjit keknuwa'toq l'nuey kina'masuti, lukowinu'k aqq elukutijik ika'tew apoqnmastu amkmayu. Ula na wiaqtetew eltasik wjit l'nu'k ta'n nuta'q aqq ta'n teluwek nuta'q kutey: Tli'suti kisna logistics ta'n nuta'q; apoqnmastu meknmi'tij aqq ankaptu'tij wjit l'nu'k kina'masuti; apoqnmastu wjit e'pijik aqq nutko'ltite'wk; aqq etek wjit kina'masuti kelnmi'tij, kisna l'nuwe'tasi kisna wutann maliaptmi'tij.
- Apoqnmmin eltu'n ta'n ketlamsitasit wen kis'toq aqq pekisitoq wjit federal elukutijik ta'n wiaqpit wjit ula koqowey ankaptasik aqq ta'n tujiw kisite'tasik koqowey. Ekina'mujik nuta'q wiaqten: Ula sa'q, wetapeksit, ketmasitaultijik, ta'n telte'tmin wjit l'nuk, Inuit aqq Metis, aqq ta'n tenenat Crown aqq elt l'nu'k, wetapeksin wejiaq aqq Ankuko'mkewey wjit L'nu'k; ula UN Declaration; elukwasik wjit L'nu'k; wejiaq ula ki's etek aqq siawa'sik koqowey piluwey kina'masuti teliaq; aqq telte'tasik ankite'tasik wjit l'nuey kina'masuti.

6.0 Mawa'tmk ta'n kisi-su'tm

Ula Framework apoqnk ta'n kaqi'sk ika'tasik wi'katikn wjit l'nu'k kina'masuti'muwow we'jitasik ula Ta'n *Tla'sitew Teliankaptasik Act, Kanata Energy Regulator Act, Kanata Eliaq Samqwan Act aqq ta'n wesukni'tij ta'n kisite'tmi'tij wejiaq mime'j wikultijik wejiaq Fisheries Act*. Ta'n paquika'sik principles ika'tew ta'n federal officials wejiaq ula Act. Ula Federal ta'n wejiaq elukutijik aqq lukowinu'k kisa'taq elukukwatmi'tij nekmuk policie aqq ikana'toq ta'n kaqi'sk ula Framework aqq kisa'toq weltesk wjit te's lukwaqn ula pantitek nuta'q. Federal elukutijik aqq lukowinu'k nuta'tew wi'kmin ta'n koqowey etek, elukutijik aqq kekina'mujik wjit menaqaj ika'tn ula L'nuey kina'masuti ta'n koqowey etek wjit provision ula Act.